

Nr 118.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om pension eller understöd åt vissa personer.

(5:e avd.)

Statsutskottet får härmed avgiva utlåtande i anledning av väckta motioner om beredande av pension eller understöd dels åt vissa anställningshavare i statens tjänst m. fl., dels ock åt efterlevande till i statens tjänst anställda personer.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån ej redogörelse i det följande lämnas, hänvisa till vederbörande motioner.

1:o) **Förre kronohäktesföreståndaren Richard Ivan Ragnar Leufstedt (tillläggspension)**. I de likalydande motionerna I: 82 och II: 109, väckta den förra av herrar *Karl Johan Olsson* och *Eric Ericson*, samt den senare av herr *Allard*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta tillerkänna f. d. föreståndaren för fångvårdsanstalten i Örebro Ragnar Leufstedt pension enligt lönegrad Ca 27.

Av handlingarna inhämtas,

att Leufstedt är född den 16 juli 1884 och således 66 år gammal;

att han, efter inträde i statstjänst den 23 januari 1905, den 1 juli 1908 antagits i fångvårdens tjänst, där han konstituerats till vaktkonstapel från och med den 1 maj 1912, till överkonstapel från och med den 1 januari 1920, till kronohäktesföreståndare i dåvarande lönegraden A 15 (nuvarande lönegraden Ca 19) från och med den 1 januari 1942 samt till kronohäktesföreståndare i dåvarande lönegraden A 16 (nuvarande lönegraden Ca 20) från och med den 1 maj 1942 med placering vid fångvårdsanstalten i Örebro, från vilken sistnämnda befattning han den 1 augusti 1949 avgått med pension;

samt att han jämlikt beslut av Kungl. Maj:t alltsedan den 1 juli 1944 intill avgången ur tjänst varit tillerkänd ett personligt lönetillägg å 800 kronor om året.

I de föreliggande motionerna anföres till stöd för det däri väckta förslaget bl. a. följande,

Samma år Leufstedt tillträdde befattningen som föreståndare för Örebroanstalten skedde en avsevärd ökning av antalet intagna på anstalten. Medelbeläggningen, som för år 1941 var 21, redovisades för åren 1942—1947 med respektive 57, 97, 81, 57, 45 och 44. Trots de avsevärt mera krävande arbetsuppgifter ökningen av fångantalet vid Örebroanstalten medförde för

Leufstedt erhöll han, med undantag för ett från den 1 juli 1944 såsom extra arvode utgående belopp på 800 kr., ej någon kompensation för det avsevärda merarbete han fick utföra. Vid flera andra fångvårdsanstalter med jämförlig och lägre medelbeläggning var föreståndaren placerad i betydligt högre löneställning än föreståndaren för anstalten i Örebro.

I motioner till 1947 års riksdag hemställdes om placering i högre löneställning för föreståndaren vid fångvårdsanstalten i Örebro. Statsutskottet avstyrkte bifall till motionerna under hänvisning till att frågan borde prövas först i samband med den vidsträcktare översyn av löneställningen för fångvårdens befattningshavare i högre lönegrader som var att förvänta. Motionerna föranledde ej någon åtgärd från riksdagens sida. Den 25 augusti 1947 begärde kungl. fångvårdstyrelsen i underdånig skrivelse till Kungl. Maj:t att föreståndaren vid fångvårdsanstalten i Örebro skulle placeras i lönegrad Ca 27. Denna framställan föranledde ej någon hemställan från Kungl. Maj:t till 1948 års riksdag. Frågan kom ändå under riksdagens prövning år 1948 genom en motion i andra kammaren. Statsutskottet avstyrkte dock bifall även denna gång med liknande motivering som 1947, varför den motionsvis gjorda framställningen ej föranledde någon riksdagens åtgärd.

Leufstedt inlämnade den 10 november 1948 en vördsam anhållan till kungl. fångvårdsstyrelsen för framställan hos Kungl. Maj:t om att han vid avgången från sin tjänst skulle tillerkännas tjänstepension enligt lönegrad Ca 27. Med anledning av Leufstedts skrivelse framhöll kungl. fångvårdsstyrelsen i underdånig skrivelse den 10 februari 1949 bl. a. följande: »Såsom en gottgörelse till Leufstedt för det han under flera år på ett synnerligen förtjänstfullt sätt uppehållit en befattning, som med hänsyn till arbetsuppgifterna bort vara placerad i väsentligt högre lönegrad, bör Leufstedt enligt styrelsens mening vid sin avgång erhålla en högre pension än den, som enligt gällande pensionsreglemente kan tillkomma honom. Styrelsen vill i underdånighet hemställa att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1949 års riksdag föreslå att föreståndaren i lönegrad Ca 20 vid fångvårdsanstalten i Örebro, Richard Ivan Ragnar Leufstedt, vid sin avgång ur tjänsten den 1 augusti måtte tillerkännas pensionsförmåner, som skulle ha tillkommit honom, därest den av honom innehavda befattningen vid hans tillträde av densamma varit uppförd såsom direktörstjänst i lönegrad motsvarande Ca 27.» -- Denna Leufstedts anhållan föranledde ej någon åtgärd från Kungl. Maj:t.

Av vad ovan anförts framgår, att f. d. föreståndaren för fångvårdsanstalten i Örebro Ragnar Leufstedt från år 1942 uppehållit en befattning, som med hänsyn till arbetsuppgifterna bort vara placerad i väsentligt högre lönegrad än Ca 20, vilket klart framgår av kungl. fångvårdsstyrelsens skrivelser av den 25 augusti 1947 och den 10 februari 1949. Riksdagens ställningstagande 1947 och 1948 torde ej ha varit grundat på annat motiv än att resultatet av de då pågående utredningarna om löneförhållandena för den högre fångvårdspersonalen borde avvaktas.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, uppbär Leufstedt författningssenlig pension å sin förutvarande befattning såsom kronohäktesföreståndare i lönegraden Ca 20. Det i motionerna väckta förslaget avser, att Leufstedt skulle tillerkännas pension enligt lönegraden Ca 27. Till stöd härför har åberopats, förutom Leufstedts osedvanligt långa, synnerligen väl vitsordade tjänstgöring inom fångvården, dels att den av honom uppehållna befattningen alltsedan år 1942 varit förenad med avse-

vårt mera krävande arbetsuppgifter än under normala förhållanden och dels att Leufstedt vid sidan av sina ordinarie löneförmåner alltsedan år 1944 varit tillförsäkrad ett personligt lönetillägg av 800 kronor om året.

Att, såsom i motionerna framhålles, Leufstedt under 1940-talet fått sin arbetsbörda avsevärt ökad, varmed även följt ett betydligt ökat ansvar, lär närmast ha sammanhängt med straffverkställighetsreformens genomförande. Förhållandet i fråga torde icke ha utgjort någon ensamstående företeelse inom fångvården. Det vill emellertid av medelbeläggningssiffrorna för åren 1941—1947 vid Örebroanstalten förefalla, som om verkningarna av nämnda reform gjort sig särskilt märkbara vid denna anstalt; ett synligt uttryck för det merarbete och det ökade ansvar, som kommit att åvila Leufstedt, utgör också det honom alltsedan år 1941 tillförsäkrade personliga lönetillägget. Även fångvårdsstyrelsens upprepade framställningar om befattningens uppflyttning i högre lönegrad äro i förevarande hänseende en omständighet att beakta. Det må i detta sammanhang erinras, att styrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1949/50 hemställde om befattningens omändring till direktörstjänst i lönegraden Ca 28 under motivering, att det med hänsyn till omfattningen av beläggningen vore obilligt att låta styresmannen för Örebroanstalten kvarstå i föreståndargrad. Framställningen ledde icke till någon statsmakternas åtgärd. Däremot fattade 1949 års riksdag principbeslut om en provisorisk löneförbättring för de högre befattningshavarna inom fångvården att utgå i form av särskilda lönetillägg. Dessa ha dock av lönetekniska skäl icke utbetalats förrän fr. o. m. den 1 januari 1951.

Mot bakgrunden av vad sålunda förekommit har utskottet kommit till den uppfattningen, att skäl tala för ett tillmötesgående i viss utsträckning av det i motionerna väckta yrkandet om att Leufstedts pensionsförmåner skulle beräknas å ett pensionsunderlag, svarande mot en högre lönegrad än den, vartill hans befattning varit hänförd, oaktat enligt sedvanliga pensioneringsregler personligt lönetillägg icke plägar tillåtas påverka pensionens storlek. I betraktande av de i förevarande fall föreliggande speciella förhållandena synes ett beslut i sådan riktning icke behöva uppfattas som prejudicerande. Emellertid kan utskottet icke tillstyrka, att pensionen skulle beräknas på ett pensionsunderlag svarande mot lönegraden Ca 27. Såsom skäligen pensionsförbättring vill utskottet föreslå, att Leufstedt i pensionshänseende anses hava innehaft befattning i lönegraden Ca 22.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 82 och II: 109, medgiva, att förre kronohäktesföreståndaren Richard Ivan Ragnar Leufstedt må åtnjuta tjänste- och familjepensionsförmåner, såsom om han vid avgången ur tjänst innehaft befattning i lönegraden Ca 22.

2:o)F. d. befattningshavaren hos »Shanghai Municipal Council» Axel Theodor Dahl. I motionen II: 354 hemställa herrar *Håstad* och *Johnsson* i Stock-

holm, att riksdagen måtte besluta, att till Axel Theodor Dahl av statsmedel i förskott utbetalas hittills upplupna ej utbetalda pensionsbelopp jämte ränta ävensom i framtiden förfallande pensionsbelopp, allt mot förbindelse från Dahl att till svenska staten återbetala dessa förskott, när betalning från kinesisk sida erlägges, eller att fr. o. m. den 1 juli 1951 förskottera förfallande pensionsbelopp mot avgivande av motsvarande förbindelse.

I motionen anföres till stöd för det däri väckta förslaget följande.

Svenske medborgaren Axel Theodor Dahl, som åren 1894—1936 varit anställd i Shanghai, Kina, avgick med utgången av sistnämnda år med pension från sin befattning som »Bureau Chief Inspector» i finansavdelningen vid »Shanghai Municipal Council». Pensionen fastställdes med ledning av inbetalda avgifter till 27.10.8 pund per kvartal och utbetalades till och med december 1941, varefter trots ansträngningar från kungl. utrikesdepartementet ingen vidare utbetalning ägt rum. Dahl har i underdånig ansökan den 10 maj 1949, som här i avskrift bifogas, hemställt att svenska staten måtte förskottera honom tillkommande upplupna ej betalda pensionsbelopp, som den 30 juni 1949 uppgingo till 825.18.8 pund, ränta oräknad. Dahl förklarade sig samtidigt villig att ersätta svenska staten dessa förskott av medel, som kinesiska regeringen i framtiden komme att ställa till hans förfogande. Kungl. Maj:t resolverade den 29 juni 1950, att ansökningen icke kunde bifallas.

Shanghai Municipal Council förvaltade det internationella området i Shanghai, i vars styrelse bl. a. Sverige deltog genom sin diplomatiska representant där. Den ställning Dahl intog i Shanghai måste därför betraktas såsom annoriunda än en utlandssvensks i enskild tjänst.

På grund härav och med hänsyn till Dahls framskridna ålder (född 1873) samt då denne under sin långa tjänstetid utomlands enligt skilda utsagor alltid på ett framstående sätt hedrat sitt fädernesland, synes det under-tecknade skäl föreligga att Dahls underdåniga framställning måtte beaktas.

I den i motionen åberopade, *hos Kungl. Maj:t* den 10 maj 1949 gjorda ansökningen anförde *Dahl* i huvudsak följande.

Undertecknad, som nu är 76 år gammal, anställdes år 1894 i Shanghai Municipal Council, det municipalorgan som under kontroll av »Consular Body» förvaltade det Internationella Settlement i Shanghai, vilket bildats genom sammanslagning av de brittiska och amerikanska koncessionerna. Från min tjänst avgick jag med pension den 31 december 1936. Min ställning var Bureau Chief Inspector i Finance Department. Under min långa tjänstetid av 41 år i Shanghai, vågar jag påstå, uppförde jag mig alltid till heder för mitt fosterland. Mina chefer lämnade mig också vid min avgång de bästa vitsord som framgår av bifogade avskrifter. Som bevis på det förtroende som visades mig från officiellt svenskt håll kan nämnas, att jag i en följd av år tjänstgjorde som bisittare i den svenska konsulardomstolen i Kina. Min pension fastställdes med ledning av inbetalda avgifter till 27.10.8 pund per kvartal och utbetalades till mig genom brittisk bank till december månad 1940. Därefter med bistånd av svenska beskickningen i Kina och utrikesdepartementet erhöll jag min pension till den 31 december 1941.

I början av år 1942 beslöt emellertid Shanghai Municipal Council, som vid tillfället som bekant dominerades av japanerna, att pensioner till tidigare

tjänstemän i myndigheter icke skulle komma att utbetalas till andra än sådana, som voro bosatta i Japan eller Kina. Svenska beskickningen i Shanghai utverkade dock löfte, att upplupna pensionsbelopp skulle efter krigets slut bliva utbetalda till mig, men så har icke blivit gjort.

Genom överenskommelse år 1943 mellan de brittiska och amerikanska regeringarna samt Kina angående upphörandet av brittiska och amerikanska medborgares exterritorialitet i Kina förband sig kinesiska regeringen att i samband med återlämnandet till Kina av Internationella Settlement i Shanghai och övriga utländska koncessioner övertaga de officiella förpliktelser och åtaganden, som bl. a. Shanghai Municipal Council ingått. Brittiska och amerikanska regeringarna å sin sida förbundo sig att medverka till att de municipala myndigheternas i ifrågavarande områden tillgångar överfördes till kinesiska regeringen.

Omedelbart efter japanska kapitulationen år 1945 övertog kinesiska regeringen administrationen av Internationella Settlement i Shanghai och ersatte i det närmaste alla utländska tjänstemän med kinesiska. Utrikesdepartementet och ambassaden i Kina hava välvilligt åtagit sig min sak, men trots energiska framställningar från olika håll har kinesiska regeringen icke kunnat förmås att fullgöra sina åtagna förpliktelser.

Brittiska regeringen låter emellertid till brittiska f. d. Shanghaitjänstemän förskottsvis utbetala intill 40 pund i månaden som ersättning för deras uteblivna pensionsförmåner. Även andra regeringar torde på liknande sätt hålla sina ifrågavarande medborgare skadeslösa.

Utskottet. Enligt vad utskottet inhämtat, lärer Storbritannien vara det enda land, som förskotterat icke utbetalda pensioner till medborgare, vilka varit anställda vid de internationella förvaltningsorganen i Shanghai. Från dansk och norsk sida ha emellertid på diplomatisk väg hänvändelser gjorts hos svenska utrikesdepartementet med förfrågan om de svenska myndigheternas inställning till frågan. Under hand har utskottet från utrikesdepartementet erfarit, att — förutom Dahl — ytterligare en svensk f. d. befattningshavare vid de internationella förvaltningsorganen till departementet riktat en hemställan om utverkande av gottgörelse. Uteslutet torde icke vara, att framställningar i enahanda syfte kunna komma att göras av ännu ett antal f. d. befattningshavare i med Dahl jämförlig belägenhet. För egen del finner sig utskottet, även med behjärtande av den ömmande situation, som uppkommit för Dahls vidkommande, icke för närvarande kunna föreslå riksdagen några åtgärder i anledning av den väckta motionen. Utskottet föreställer sig emellertid att Kungl. Maj:t, därest en undersökning av övriga hit hörande fall berörande svenska medborgare eller fortsatta kontakter med danska och norska myndigheter därtill kunna giva anledning, kommer att för riksdagen framlägga av förhållandena påkallade förslag.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 354 icke må av riksdagen bifallas.

3:o) **Förra rullföringsbiträdet, fanjunkaren i skånska kavalleriregementets reserv Per Silfverberg (tilläggs pension).** I motionen II: 110 hemställer herr *Engkvist m. fl.*, att riksdagen måtte taga frågan om pension åt Silfverberg under förnyad prövning och därvid överväga att med hänsyn till dennes lång-

variga och oförvitliga tjänst i kvalificerad befattning tillerkänna honom ökade pensionsförmåner.

Av handlingarna inhämtas,

att Silfverberg är född den 29 mars 1886 och således 65 år gammal;

att han den 1 november 1905 antagits till volontär vid förutvarande skånska dragonregementet och den 30 oktober 1908 förordnats till distinktionskorpral;

att han den 12 juni 1914 förordnats till sergeant i nyssnämnda regemente och den 1 augusti 1915 till sergeant i samma regementes reserv samt den 30 mars 1936 till fanjunkare i skånska kavalleriregementets reserv;

att han den 2 augusti 1915 förordnats som rullföringsbiträde vid Tomelilla rullföringsområde nr 4, vilken befattning han innehaft intill den 1 januari 1942, då han förordnats såsom expeditionsunderofficer i arvodesbefattning vid skånska kavalleriregementets avdelning för de värnpliktigas inskrivning och redovisning;

att han innehaft sistnämnda befattning intill den 1 oktober 1942, då han förordnats i arvodesbefattning såsom biträde i personaldetaljen vid skånska pansarregementet, vilken befattning han efter uppnående av stadgad avgångsålder lämnat med utgången av mars 1951;

att han såsom rullföringsbiträde uppburit ett årligt arvode av 2 130 kronor jämte arvodestillägg å 1 080 kronor för år förutom dyrtidstillägg samt i sin senaste, sedan den 1 oktober 1942 innehavda arvodesbefattning åtnjutit arvode, motsvarande för tiden intill den 1 juli 1947 lön enligt militära avlöningsreglementets löneklass Uo 7 — dock med avdrag av belopp, svarande mot tjänste- och familjepensionsavdrag för beställningshavare på aktiv stat i samma löneställning — och för tiden därefter lön enligt 20 löneklassen å löneplan nr 1 i statens allmänna avlöningsreglemente;

samt att Silfverberg genom beslut den 11 mars 1941 av arméförvaltningens civila departement tillerkänts reservpension enligt 1912 års reservbefälsförordning.

Hos Kungl. Maj:t hemställde *chefen för skånska pansarregementet* om utverkande av pension åt Silfverberg från och med den 1 oktober 1949.

Försvarets civilförvaltning tillstyrkte pension åt Silfverberg med belopp av 2 340 kronor för år jämte rörligt tillägg och anförde därvid bl. a. följande.

Genom beslut från fall till fall har pension beviljats rullföringsbiträden, som avgått från militäranställning utan rätt till pension enligt militära och allmänna tjänstepensionsreglementena. Sålunda medgav 1942 års riksdag (bankoutsk. utl. nr 15, p. 4; riksd. skr. nr 135), att rullföringsbiträdet, fanjunkaren J. M. Blomberg, vilken i likhet med Silfverberg tillerkänts reservpension, finge uppbära en årlig pension av 1 200 kronor. Blomberg hade innehaft manskapsanställning i sammanlagt omkring 9 år och beräknades vid avgång ur tjänst hava tjänstgjort såsom rullföringsbiträde i 36 år. Vidare medgav 1945 års riksdag (prop. nr 53, p. 2; bankutsk. utl. nr 13, p. 2; riksd. skr. nr 122) att envar av rullföringsbiträdena J. Bengtsson, A. H. Lindgren och G. F. T. Thunander, vilka samtliga tillerkänts reservpension enligt 1912

års reservbefälsförordning, finge uppbära en årlig pension, Bengtsson och Lindgren å 1 200 kronor och Thunander å 1 128 kronor. Bengtsson och Lindgren hade innehaft statsanställning med effektiv tjänstgöring i 34 respektive 36 år och Thunander i 28 år.

Med hänsyn härtill synes det skäligt att Silfverberg, som innehaft manskapsanställning i 9 år 9 månader och vid beräknad avgång från arvodesbefattning den 1 oktober 1949 kommer att hava tjänstgjort i dylik befattning i sammanlagt 34 år 2 månader, erhåller någon årlig pension från och med månaden näst efter den, varunder hans anställning i statens tjänst upphör.

Vad angår pensionens storlek torde densamma böra bestämmas till 2 340 kronor, som numera motsvarar en äldre riksdagspension å 1 200 kronor.

Statskontoret fann i likhet med civilförvaltningen skäligt, att pension beviljades Silfverberg på grund av hans anställning såsom rullföringsbiträde. Pensionen syntes statskontoret böra fastställas till belopp, som motsvarade äldre riksdagspension å 1 200 kronor. Detta belopp utgjorde från och med den 1 juli 1947 efter omräkning med hänsyn tagen till utgående reservpension 2 232 kronor. I enlighet härmed föreslog statskontoret, att åt Silfverberg utverkades en årlig pension å 2 232 kronor jämte rörligt tillägg.

På förslag av *Kungl. Maj:t* i propositionen nr 142/1949, p. 1, medgav 1949 års riksdag (bankoutsk. utl. nr 27, p. 1), att Silfverberg finge från och med månaden näst efter den, varunder han lämnade sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 2 232 kronor jämte rörligt tillägg.

Utskottet får erinra, att frågan om beredande av tilläggspension åt Silfverberg var föremål för prövning av fjolårets riksdag i anledning av två då väckta likalydande motioner (I: 232 och II: 279). I utlåtande nr 92, p. 5, avstyrkte utskottet bifall till motionerna, när enligt utskottets mening några sådana skäl icke förebragts, som skulle kunna motivera ett frångående av 1949 års riksdags beslut om pension åt Silfverberg. På hemställan av utskottet beslöt riksdagen, att de i fjol väckta motionerna icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet hyser alltjämt den uppfattningen, att skäl saknas att frångå 1949 års riksdags beslut rörande Silfverbergs pension, vilken avvägs efter de grunder, som plägat tillämpas vid beviljande av riksdagspension åt rullföringsbiträden, som avgått från militäranställning utan rätt till pension enligt militära och allmänna tjänstepensionsreglementena.

Äberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 110 icke må av riksdagen bifallas.

4:o) F. d. ingenjören hos marinförvaltningen Gustaf Emanuel Lundin (*tilläggspension*). I motionen I: 53 hemställer herr *Lundqvist*, att riksdagen måtte bevilja f. d. ingenjören hos marinförvaltningen Gustaf Emanuel Lundin — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — tilläggspension med det belopp, som må anses skäligt.

Av handlingarna inhämtas,

att Lundin är född den 23 september 1884 och således 66 år gammal;

att han år 1906 avlagt examen vid tekniska skolan i Stockholm och åren 1911—1913 bedrivit studier vid Ingenieur-Akademie und Technikum Strelitz;

att han före den 1 februari 1918, då han tillträdde statlig tjänst, innehaft anställning i kommunal och enskild tjänst under sammanlagt omkring nio år, därav vid Stockholms elektricitetsverk 3 år 17 dagar, vid Skellefteå stads kraftverk 4 månader 14 dagar samt vid Elektriska provningsanstalten i Stockholm 3 år 4 månader 14 dagar;

att han under tiden 1 februari 1918—30 september 1927 varit anställd som ritare vid Stockholms örlogsvarv, från vilken anställning han sistnämnda dag entledigats på grund av 1925 års försvarsbeslut och i samband därmed erhållit en avskedsersättning av 3 925 kronor 25 öre jämlikt föreskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926, nr 10;

att han under tiden den 23 oktober 1933—den 30 september 1948, då han avgick ur tjänst med ålderspension, varit anställd vid marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning, varvid han sedan den 1 juni 1941 innehaft pensionsberättigande tjänst, senast i lönegraden Ce 22;

att Kungl. Maj:t genom beslut den 11 juni 1948 med stöd av 15 § 3 mom. 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente medgivit, att Lundin finge av tidsperioderna 1 februari 1918—30 september 1927 och 23 oktober 1933—31 maj 1941, varunder han före erhållande av pensionsberättigande anställning tjänstgjort såsom ritare och ingenjör vid Stockholms örlogsvarv och marinförvaltningen, såsom tjänstår för pension enligt reglementet tillgodoräkna två tredjedelar av tjänstetiden (17 år 3 månader) eller 11 år 6 månader;

samt att Lundin jämlikt statskontorets beslut den 31 augusti 1948 tillförsäkrats avkortad ålderspension med 4 056 kronor för år intill 67 års ålder och 3 576 kronor för år för tiden därefter jämte rörligt tillägg (hel pension = 6 744 kronor jämte rörligt tillägg).

I en den 22 september 1948 dagtecknad framställning anhöll Lundin hos Kungl. Maj:t om tillgodoräkning såsom tjänstår i pensionshänseende av vissa tider, varunder han före den 1 februari 1918 varit anställd i enskild eller kommunal tjänst. Därvid gjorde Lundin gällande dels att hans kommunala och enskilda anställningar haft betydelse för hans senare anställning i statens tjänst, dels ock att han vid en del av dessa utfört arbetsuppgifter för statliga företag och inrättningar. Efter att ha inhämtat vissa upplysningar från statliga myndigheter anförde marinförvaltningen i skrivelse den 27 november 1948 en del omständigheter, som i viss mån bestyrkte Lundins uppgifter. Marinförvaltningen tillstyrkte för sin del bifall till framställningen. Försvarets civilförvaltning fann däremot vad som anförts icke vara av beskaffenhet att utgöra tillräckliga skäl för medgivande av att ytterligare tid tillgodoräknades Lundin för pension, och även statskontoret avstyrkte framställningen.

Genom beslut den 14 oktober 1949 lämnade *Kungl. Maj:t* framställningen utan bifall.

Det må här erinras, att frågan om beredande av tilläggspension åt Lundin jämväl i fjol var föremål för riksdagens prövning i anledning av en då väckt motion (I: 27). I motionen anfördes till stöd för det däri framförda förslaget bl. a., att man i fråga om Lundins pensionsförmåner borde taga hänsyn till att han utan eget förvällande efter 9 $\frac{1}{2}$ års väl vitsordad statlig tjänstgöring blev entledigad och att han först efter omkring 6 år åter kunde beredas sådan anställning. Genom detta uppehåll i statstjänsten hade Lundin fått sin befordran försenad, och därigenom kunde han före pensionsåldern ej uppnå den lönegradsplacering, som han med hänsyn till utbildning och tjänstgöring bort kunna räkna med.

I utlåtande nr 92, p. 4, i anledning av nyssnämnda motion anförde *statsutskottet* i fjol följande:

»Såsom av den lämnade redogörelsen framgår uppbär Lundin författningsenligt avkortad tjänstepension med 4 056 kronor för år jämte rörligt tillägg. Vid bestämmandet av nämnda pension har, jämlikt *Kungl. Maj:ts* särskilda medgivande, såsom tjänstår tillgodoräknats honom två tredjedelar av den tid, varunder han före erhållande av pensionsberättigande befattnings innehafvt vissa anställningar vid försvarsväsendet. En av Lundin hos *Kungl. Maj:t* gjord ansökan om att i pensionshänseende därjämte få tillgodoräkna vissa anställningstider i enskild och kommunal tjänst har däremot av *Kungl. Maj:t* lämnats utan bifall. Vid angivna förhållande kan utskottet icke tillstyrka, att — såsom i motionen hemställts — särskild tilläggspension skulle beredas Lundin utöver den honom tillkommande tjänstepensionen.»

I enlighet med hemställan av *statsutskottet* beslöt 1950 års riksdag, att motionen icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I den nu väckta motionen anføres till stöd för det däri framställda yrkandet bl. a. följande.

Vad först beträffar Lundins förenämnda entledigande fr. o. m. den 1 oktober 1927 i samband med 1925 års försvarsbeslut gör Lundin gällande, att han efter nära tio års tjänstgöring icke i första hand bort ifrågakomma till entledigande före flera senare anställda. De militära myndigheterna åter hålla före, att Lundin var den befattningshavare, som bäst kunde undvaras, och att staten genom hans entledigande gjorde större besparing än om någon annan av dem, som kunde komma i fråga, hade entledigats. Anmärkningsvärt är dock, att Lundin först efter sex år eller från den 23 februari 1933 kunde beredas förnyad anställning. Härvid må även framhållas, att Lundin i utfärdade tjänstgöringsbetyg såväl vid entledigandet år 1927 som vid avgången år 1948 erhöll vitsord om att han alltid visat nit och intresse samt pliktroget och med omsorg utfört sina arbetsuppgifter, varjämte han ådagalagt hedrande uppförande.

I Lundins ovannämnda framställning till *Kungl. Maj:t* den 22 september 1948 gör Lundin gällande, att hans förutnämnda kommunala och enskilda anställningar haft betydelse för hans senare anställning i statens tjänst samt att han vid en del av dessa arbeten utfört uppgifter för statliga företag och

inrättningar. Detta bestyrkes också beträffande vissa av dessa anställningar av marinförvaltningen i dess skrivelse till försvarets civilförvaltning den 27 november 1948. Marinförvaltningen erinrade till en början om att marinförvaltningen i underdånigt utlåtande den 26 april 1948 i anledning av en av Lundin den 10 februari 1948 gjord ansökan angående tjänstårsberäkning i pensionshänseende då icke fann sig kunna tillstyrka, att nyssnämnda anställningar tillgodoräknades Lundin i pensionshänseende. Marinförvaltningen anförde vidare, att Lundins uppgift om att han under sin anställning vid elektriska provningsanstalten Holmgren & Rosander utfört ritningsarbeten för statliga företag och inrättningar i en del fall icke kunnat styrkas, emedan ifrågavarande ritningar och handlingar blivit utgallrade och de chefer och ingenjörer, som Lundin biträtt, ej längre vore i livet. Efter inhämtade upplysningar från statliga myndigheter ansåg emellertid marinförvaltningen det styrkt, att provningsanstalten uppgjort program och ritningar samt verkställt kontroll av belysningsanläggningarna vid Sätters, Härnösands, Västerviks och Lunds hospital ävensom att i medicinalstyrelsen återfunnits installationsritningar beträffande tre av nämnda hospital uppgjorda av provningsanstalten med av Lundin uppgiven signatur G. L. Vidare hade i fråga om Trollhätte kanalverk provningsanstalten utfört vissa program och ritningar, som numera ej voro tillgängliga. Slutligen anförde marinförvaltningen, att den erfarenhet Lundin inhämtat vid sina kommunala och enskilda anställningar varit av avgörande betydelse för anställningen vid Stockholms örlogsvarv, vilket muntligen bestyrkts av Lundins dåvarande chef vid varvet. Med hänsyn till ovanberörda omständigheter, vilka delvis icke voro kända av marinförvaltningen, då den avlät sitt förstnämnda utlåtande, tillstyrkte marinförvaltningen bifall till Lundins ansökan om att i pensionshänseende få tillgodoräkna två tredjedelar av 6 år 4 månader och ca 10 dagar, under vilken tid han utfört arbeten för statens räkning.

Utskottet. Vid den förnyade prövning utskottet i år ägnat den föreliggande pensionsfrågan har utskottet icke blivit övertygat om att sådana särskilda skäl skulle vara för handen, som kunde motivera ett tillmötesgående av det i motionen framförda yrkandet om tilläggs pension åt Lundin. Utskottet hemställer fördenskull,

att motionen I: 53 icke må av riksdagen bifallas.

5:o) **Biträdande arbetsledaren Nils Edvard Tengström.** I de likalydande motionerna I: 54 och II: 108, väckta den förra av herr *Edin* samt den senare av herrar *Kärrlander* och *Hedlund* i Rådombeslut, har hemställts, att riksdagen måtte bevilja arbetsledaren, dipl. ingenjören Nils Edvard Tengström, Helgum, en årlig pension till belopp, som kan anses skäligt.

Av handlingarna inhämtas,

att Tengström är född den 5 juli 1884 och således 66 år;

att han innehade uppdrag såsom ordförande i livsmedelsnämnden i Helgum under tiden 1 september 1917—1 maj 1918;

att han utförde stakningsarbeten i dåvarande Ramsle väghållningsdistrikt under tiden 1 oktober—30 november 1932;

att han tjänstgjorde som elev hos statens arbetslöshetskommission under tiden 15 februari 1933—31 mars 1934;

att han var anställd som biträdande platsledare och platsledare hos statens arbetslöshetskommission under tiden 1 april 1934—15 oktober 1936;

att han utförde stakningsarbeten i dåvarande Ramsele väghållningsdistrikt, under tiden 20 oktober—26 november 1936;

att han var anställd som biträdande platsledare hos statens arbetslöshetskommission under tiden 15 januari—20 maj 1937;

att han utförde stakningsarbeten resp. innehade anställning som platsledare hos dåvarande Ramsele m. fl. vägdistrikt under tidsperioderna 1—15 augusti 1937, 1 september—30 oktober 1938, 1 juni 1939—28 februari 1940, 15—24 juli 1940, 10 juni—16 augusti 1941 samt 1 september 1941—28 februari 1942;

att han var anställd som utsättare och biträdande schaktmästare hos vattenfallsstyrelsen under tiden 27 juli 1942—30 augusti 1943;

att han var anställd som platsledare hos Ramsele vägdistrikt under tiden 22 augusti—31 december 1943;

att han var anställd som biträdande platsledare vid vägförvaltningen i Västernorrlands län under tiden 21 januari 1944—31 december 1950;

samt att han i sistnämnda befattning varit inplacerad i arvodesgruppen 5, arvodesklassen 17, jämlikt 6 § av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens arbetsledarreglemente, innebärande avlöningsförmåner motsvarande Cg 17.

Hos Kungl. Maj:t anhöll Tengström — under förmålan att han såsom biträdande platsledare vid vägförvaltningen i Västernorrlands län icke vore berättigad till tjänstepension — att bliva tillerkänd sådan förmån.

I häröver avgivet utlåtande anförde *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* att, därest Tengströms anställningar och uppdrag i statlig eller annan allmän tjänst med avseende å arten och omfattningen fyllde de krav, som enligt tillämpade principer plägade uppställas för beviljande av pension i särskild ordning genom Kungl. Maj:ts eller riksdagens beslut, styrelsen icke hade något att erinra mot bifall till framställningen.

Statskontoret framhöll, att Tengströms sammanlagda tjänstgöringstid i statens tjänst — bortsett från eleanställningen hos arbetslöshetskommissionen, vartill hänsyn icke borde tagas i förevarande sammanhang — omfattade knappt 11 år, därav 9 år 6 månader före 65 års ålder. Även om hänsyn jämväl toges till hans anställningstider inom vägväsendet — vilket på grund av denna anställnings sporadiska karaktär enligt statskontorets mening ej borde ifrågakomma — uppginge hans totala anställningstid till endast 13 år 3 månader. Vid angivna förhållanden kunde ämbetsverket icke tillstyrka, att Tengström erhöle pension av statsmedel.

Genom beslut den 30 mars 1951 har *Kungl. Maj:t* funnit Tengströms ansökan icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utskottet. I likhet med statskontoret finner utskottet Tengströms anställningar i statlig och allmän tjänst hava varit av alltför kort varaktighet för att motivera, att — på sätt i motionerna föreslås — riksdagen genom särskilt beslut skulle tillerkänna honom en pension av statsmedel. Vid sådant förhållande och under erinran att Tengströms pensionerings-

fråga helt nyligen prövats av Kungl. Maj:t utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd hemställer utskottet,

att motionerna I: 54 och II: 108 icke må av riksdagen bifallas.

6:o) **Förre vägarbetaren Bränd Lars Persson.** I motionen II: 15 hemställer herr *Fröderberg*, att förre vägarbetaren Bränd Lars Persson måtte beviljas pension, som om han fullgjort den stipulerade minimitiden före fyllda 60 år.

Av handlingarna inhämtas,

att Persson är född den 13 november 1878 och således 72 år gammal;

att han varit anställd inom Arbrå härads väghållningsdistrikt under åren 1928—1936 med en anställningstid av 7 år 6 månader samt vid Hälsinglands nordvästra vägdistrikt under åren 1937—1943 med en anställningstid av 6 år 2 månader;

att han därutöver varit anställd dels hos vägmästare för vägbyggnadsarbete inom Delsbo härad under tiden den 1 februari—den 30 november 1921 och dels såsom hänvisad arbetslös vid dåvarande Norrlands statsarbeten under tiden den 16 augusti—den 15 oktober 1923;

att han åren 1944—1945 innehaft anställning såsom hänvisad arbetslös vid den såsom statligt beredskapsarbete bedrivna vägbyggnaden Lotteforsvägen under sammanlagt 1 år 6 månader;

att hans sammanlagda anställningstid inom vägväsendet uppgått till 16 år 4 månader, därav 10 år 5 månader före uppnåendet av 60-årsåldern;

samt att, när de av Persson under åren 1921, 1923 samt 1944—1945 innehavda anställningarna icke varit av sådan beskaffenhet, som avses i kungörelsen den 22 juni 1944 (nr 502) med föreskrifter angående pensionering av vissa f. d. arbetare inom vägväsendet, i följd varav hans i enlighet med nämnda kungörelse tillgodoräkningsbara sammanlagda anställningstid understigit 15 år, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämlikt beslut den 25 februari 1947 funnit sig icke kunna tillstyrka en av Larsson gjord ansökan om erhållande av pension.

²² *Utskottet.* Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, uppfyller icke Persson förutsättningarna för erhållande av pension jämlikt kungörelsen 1944: 502, när dels hans enligt kungörelsen tillgodoräkningsbara anställningstid icke uppgår till 15 år, dels ock av nämnda anställningstid allenast 10 år 5 månader — icke såsom i motionen uppgives 14 år 10 månader — infallit före 60 års ålder. Emellertid synes frågan huruvida Persson det oaktat bör få komma i åtnjutande av sådan pension lämpligen böra i första hand bringas under Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet hemställer fördenskull,

att motionen II: 15 icke må av riksdagen bifallas.

7:o) Förra befattningshavaren vid kristidsstyrelsen i Värmlands län Otto Vilhelm Bengtsson. I de likalydande motionerna I: 27 och II: 36, väckta den förra av herr *Ramberg* och den senare av herr *Andersson* i Ryggestad m. fl., har hemställts, att riksdagen ville besluta, att spannmålsombudet Otto Vilhelm Bengtsson, Karlstad, måtte tillerkännas pension i enlighet med vad som utgår till andra befattningshavare i liknande ställning.

Av handlingarna inhämtas,
att Bengtsson är född den 6 februari 1886 och således 65 år gammal;
att han under tiden den 9 september 1904—den 31 oktober 1907 innehaft fast anställning vid krigsmakten;
att han under tiden den 9 juli 1934—den 30 september 1935 varit anställd såsom statens spannmålsnämnds reseombud;
samt att han alltsedan den 25 november 1940 innehaft anställning såsom spannmålsombud hos kristidsstyrelsen i Värmlands län.

Jämlikt 2 § 3 mom. kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 537) med föreskrifter angående pensionering av vissa befattningshavare vid statens krisorgan gäller som förutsättning för beviljande av pensionsrätt enligt kungörelsen, dels att befattningshavaren vid pensionsrättens inträde skall kunna återropa minst 36 anställningsmånader i statens tjänst efter fyllda 18 år, varav minst 6 månader vid statligt krisorgan (karenstiden), dels ock att pensionsrätt endast må beviljas befattningshavare, som vid karenstidens utgång uppnått 22 men icke 53 års ålder. Enär Bengtsson vid karenstidens utgång uppnått en levnadsålder av 57 år 9 månader har han icke förvärvat pensionsrätt enligt kungörelsen.

Hos Kungl. Maj:t anhöll Bengtsson i en den 8 november 1948 dagtecknad, av kristidsstyrelsen i Värmlands län och statens livsmedelskommission tillstyrkt framställning att utan hinder av att han vid tillträdet av sin befattning hos kristidsstyrelsen överskridit stadgad maximialder tillerkännas pension enligt förenämnda kungörelse.

Genom beslut den 21 april 1950 lämnade *Kungl. Maj:t* framställningen utan åtgärd.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, uppfyller Bengtsson icke villkoren för erhållande av pension jämlikt kungörelsen den 30 juni 1948 angående pensionering av vissa befattningshavare vid statens krisorgan. En av honom hos Kungl. Maj:t gjord ansökan att det oaktat komma i åtnjutande av pension har av Kungl. Maj:t nyligen lämnats utan bifall. För egen del finner sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till det i motionerna framställda yrkandet. Utskottet hemställer förty,

att motionerna I: 27 och II: 36 icke må av riksdagen bifallas.

8:o) Förra befattningshavaren inom krisförvaltningen, f. d. kronojägaren Arvid Lindström (*tilläggs pension*). I de likalydande motionerna I: 207 av

herrar *Franzon* och *Grym* samt II: 186 av herrar *Hedqvist* och *Nilsson* i Varuträsk har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att *Lindströms* pension höjes i enlighet med vad i motionerna angivits.

Av handlingarna inhämtas,

att *Lindström* varit anställd som kronojägare vid domänverket från den 2 november 1917 intill den 1 oktober 1948, då han avgick med ålderspension;

att han, med ledighet från kronojägarbefattningen, tjänstgjort inom krisförvaltningen från och med den 1 oktober 1939, till en början å vedkontoret för Stockholms stad och län, därefter hos Stockholms läns kristidsstyrelses bränslekantor såsom kamrer, såsom chefsassistent och, under tiden 1 juli 1947—31 december 1949, såsom chef med en månatlig avlöning av 1 000 kronor samt alltsedan den 1 januari 1950 hos statens bränslekommission.

Hos Kungl. Maj:t anhöll *Lindström* att på grund av omförmälda vid krisförvaltningen fullgjorda tjänstgöring erhålla fyllnadspension motsvarande skillnaden mellan hans författningsenliga kronojägarpension och pension enligt löneklass 25.

Statskontoret anförde i häröver avgivet utlåtande, att pensionsrätt enligt de i kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 537) med föreskrifter angående pensionering av vissa befattningshavare vid statens krisorgan meddelade bestämmelserna ej syntes kunna beviljas *Lindström*, enär han under tiden för anställningen hos kristidsstyrelsen i Stockholms län bibehållit sin med pensionsrätt förenade kronojägarbefattning, på grund av vilken han uppbure pension från domänverket. En av huvudprinciperna för pensionsregleringen hade nämligen varit att giva pensioneringen vid krisorganen uteslutande en subsidiär karaktär och alltså förhindra en kumulation av flera i skilda anställningar vunna pensionsrätter. Vid sådant förhållande borde det enligt statskontorets mening icke ifrågakomma att bereda *Lindström* särskild tilläggspension på grund av anställningen hos nämnda kristidsstyrelse, varför framställningen icke borde föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Överrevisionen för krisförvaltningen anslöt sig till vad statskontoret anförde.

Genom beslut den 18 november 1949 fann *Kungl. Maj:t* *Lindströms* framställning ej föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet. Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, åtnjuter *Lindström* författningsenlig pension i egenskap av f. d. kronojägare vid domänverket. Att, såsom i motionerna yrkats, *Lindström* härutöver skulle beredas fyllnadspension på grund av sina omförmälda anställningar inom krisförvaltningen, kan utskottet icke tillstyrka; frågan härom har nyligen varit prövad av Kungl. Maj:t utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. En åtgärd i motionernas syfte skulle för övrigt sannolikt medföra icke önskvärda konsekvenser. Utskottet hemställer förty,

att motionerna I: 207 och II: 186 icke må av riksdagen bifallas.

9:o) F. d. överläkaren Helge Camitz. I motionen II: 38 hemställer herr von Friesen, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t medgiver styrelsen för Föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg att årligen belasta sin budget med ett belopp av 5 150 kronor såsom pension åt förre överläkaren Helge Camitz.

Av handlingarna inhämtas,
att Camitz är född år 1883;

att han den 1 oktober 1948 avgått från befattning såsom överläkare vid vanförestalten i Göteborg;

att styrelsen för Föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg, vilken förening driver vanförestalten i Göteborg, år 1930 beslöt ordna Camitz' pensionsfråga så, att föreningen åtog sig att för livförsäkring å 50 000 kronor, vilken skulle tagas av Camitz i livförsäkringsanstalt och utfalla vid dödsfall eller då Camitz fyllde 65 år, erlægga del av årspremien med 1 500 kronor, medan Camitz skulle erlægga resterande del av årspremien med 1 180 kronor 50 öre;

att styrelsen för nämnda förening år 1935 beslöt att i fortsättningen bidra till årspremien med ett till 2 134 kronor 60 öre förhöjt belopp, vadan återstoden av årspremien, 545 kronor 90 öre, skulle erläggas av Camitz;

samt att medicinalstyrelsen i samband med Camitz' avgång ur tjänst beviljade honom rörligt tillägg och kristillägg å en efter statens pensionsanstalts reglemente beräknad tjänstepension å 7 800 kronor enligt vid varje tidpunkt gällande bestämmelser ävensom viss rätt till familjepension.

Hos Kungl. Maj:t anhöll Camitz i en den 3 maj 1949 dagtecknad skrift att få sig tillerkänd, utöver förenämnda pensionsförmåner, en årlig pension motsvarande skillnaden mellan 7 800 kronor och 2 650 kronor, vilket sistnämnda belopp representerade det årliga livräntevärdet av omförmälda livförsäkring, eller således 5 150 kronor.

I häröver avgivet yttrande erinrade *statens pensionsanstalt*, att anstaltens reglemente vore tillämpligt å överläkare vid statsunderstödd vanförestalt alltsedan den 1 januari 1936. Såsom villkor för erhållande av pensionsrätt i anstalten gällde, att befattningen utgjorde huvudsaklig sysselsättning. I förarbetena till statsmakternas beslut angående överläkares vid vanförestalt pensionsrätt (prop. nr 95/1935) hade förutsatts, att nämnda villkor icke vore uppfyllt beträffande överläkaren vid vanförestalten i Göteborg. Med hänsyn härtill funne anstalten det tveksamt, huruvida över huvud taget förutsättningar funnits att ordna en pensionering genom anstalten för Camitz. I varje fall syntes inträde i anstalten ha kunnat ordnas först efter år 1935, varvid endast en starkt avkortad pension hade kunnat intjänas. Även om frågan om åldersdoms- och efterlevandeskyddet för Camitz' del lösts på ett mindre rationellt sätt, ansåge anstalten likväl att Camitz erhållit ett ekonomiskt vederlag, som vid jämförelse med författningsenliga pensionsförmåner i anstalten väl kompenserade honom i pensionshänseende, varför anstalten avstyrkte framställningen.

Under hänvisning till vad pensionsanstalten anfört fann sig *medicinalstyrelsen* i avgivet utlåtande icke kunna tillstyrka bifall till framställningen.

Statskontoret anslöt sig till vad statens pensionsanstalt i ärendet anfört.

Genom beslut den 8 december 1950 fann *Kungl. Maj:t* den av Camitz gjorda framställningen icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har statens pensionsanstalt funnit det vara tveksamt, huruvida den av Camitz innehavda överläkarbefattningen över huvud taget varit av sådan beskaffenhet att den kunnat pensionsregleras genom anslutning till pensionsanstalten. I allt fall hade inträde i anstalten kunnat anordnas först efter år 1935, varvid allenast en starkt avkortad pension kunnat intjänas. Vidare har en av Camitz hos *Kungl. Maj:t* gjord framställning om att bli tillerkänd samma pensionsförmåner som om befattningen blivit pensionsreglerad i anstalten helt nyligen prövats av *Kungl. Maj:t* utan att föranleda någon åtgärd. Även om Camitz' pensionsfråga icke blivit ordnad på ett fullt rationellt sätt, kan utskottet icke finna tillräckliga skäl vara för handen att tillstyrka, att riksdagen skulle träda emellan för att tillförsäkra Camitz ökade pensionsförmåner på sätt i motionen föreslagits. Såsom pensionsanstalten framhållit, torde Camitz få anses ha blivit väl kompenserad vid jämförelse med vad som skolat tillkomma honom i händelse av en anslutning till pensionsanstalten.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 38 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

10:o) **Lantbruksinspektoren Erik Arvid Isaksson.** I de likalydande motionerna I: 206 och II: 112, väckta den förra av herr *Sunne m. fl.* och den senare av herr *Larsson* i *Julita m. fl.*, har hemställts, att riksdagen ville besluta, att lantbruksinspektoren Erik Arvid Isaksson vid erkända alkoholistanstalten Dagöholm må från och med den dag han avgår från nämnda befattning erhålla pension med belopp, som av vederbörande utskott prövas skäligt.

Av handlingarna inhämtas,

att Isaksson är född den 31 augusti 1884 och således 66 år gammal;

att han efter att ha genomgått lantmannaskola innehaft olika anställningar som lantbruksbefäl hos enskilda arbetsgivare intill år 1924;

att han under tiden den 1 november 1924—den 28 februari 1939 varit anställd som rättare vid Stockholms stads skyddshem vid Eknäs;

samt att han alltsedan den 14 mars 1939 innehaft anställning som lantbruksinspektör vid erkända alkoholistanstalten Dagöholm, vilken drives av en stiftelse inom Godtemplarorden.

I motionerna anföres till stöd för det däri framförda förslaget bl. a. följande.

Då nämnda stiftelse inte förfogar över några tillgångar som kunna disponeras som bidrag till driftkostnaderna, måste dessa bestridas med statsbidrag i form av garantibidrag och beläggningsbidrag enligt därför meddelade bestämmelser samt i någon mån med på jordbruksdriften eventuellt uppkommande vinst. Genom att det företag, där Isaksson alltsedan den 14 mars 1939 innehaft och fortfarande innehar anställning, sålunda bedrivs med statsmedel, torde sådant samband med statlig verksamhet föreligga, att rättvise- och billighetsskäl kunna åberopas för att Isaksson må beredas pension för den tid han innehaft anställning vid erkända alkoholistanstalten Dagöholm. Anstaltsstyrelsen torde emellertid sakna såväl författningensliga som framför allt ekonomiska möjligheter att tillförsäkra Isaksson några som helst pensionsförmåner.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, statskontoret avgivit utlåtande och därvid anfört:

Vad angår Isakssons anställning vid Stockholms stads skyddshem vid Eknäs lärar det ankomma på staden att i pensionshänseende svara för denna tid. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat, uppbar Isaksson icke pension eller livränta från staden. — Alkoholistanstalterna ha under vissa förutsättningar kunnat erhålla anslutning av föreståndare, föreståndarinna, husmoder och sjuksköterska till statens pensionsanstalt. Först i och med tillkomsten av SPA-reglementet har möjlighet öppnats för erkänd alkoholistanstalt att erhålla pensionsrätt i pensionsanstalten jämväl för annan personal. Då det icke torde böra ifrågakomma, att statsverket i annan ordning än den som ifrågakommit genom tillämpningen av reglementet för statens pensionsanstalt sörjer för pensionering av personalen vid dessa anstalter, avstyrker statskontoret, att pension av statsmedel tillerkännes Isaksson.

Utskottet, som ansluter sig till vad statskontoret i sitt över motionerna avgivna utlåtande anfört, hemställer,

att motionerna I: 206 och II: 112 icke må av riksdagen bifallas.

11:o) **Förre lådbrevbäraren Bror Israel Simonsson.** I motionen II: 189 hemställer fru *Sjöstrand*, att riksdagen måtte bevilja Simonsson en pension, som står i rimlig proportion till hans tjänstgöring vid postverket.

Av handlingarna inhämtas,

att Simonsson är född den 23 december 1880 och således 70 år gammal;

att han under tiden den 1 augusti 1932—den 30 november 1948 var anställd såsom lådbrevbärare i Bodafors;

att han därvid uppbar ersättning beräknad efter en daglig tjänstgöring av $2\frac{1}{3}$ timme under tiden 1 augusti 1932—29 februari 1936, 3 timmar under tiden 1 mars 1936—31 augusti 1938, $3\frac{1}{2}$ timmar under tiden 1 september 1938—31 mars 1939, 4 timmar under tiden 1 april 1939—30 no-

vember 1944 samt 4 $\frac{1}{2}$ timmar under tiden 1 december 1944—30 juni 1947;

att han under tiden 1 oktober 1946—30 juni 1947 därjämte uppbar ersättning med 65 kronor för månad för vissa posttransporter;

att hans sammanlagda månadsersättning under tidsperioden den 1 juli—31 december 1947 samt 1 januari—30 november 1948 utgjorde 424 resp. 433 kronor;

att han i oktober 1948 — efter att sedan den 1 juli samma år ha åtnjutit ledighet på grund av sjukdom och till följd härav på egen ansökan ha entledigats från anställning — hos generalpoststyrelsen anhöll om pension från och med den 1 december 1948;

att han enligt utfärdat läkarintyg lider av grön starr i båda ögonen och på grund härav är helt oförmögen till arbete;

samt att han befinner sig i små ekonomiska omständigheter.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *generalpoststyrelsen* avgivit utlåtande och därvid anfört följande.

Genom beslut den 22 december 1943 och den 30 juni 1948 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående årligt understöd åt viss icke-ordinarie personal vid postverket och därvid bl. a. föreskrivit, att lant- och lådbrevbärare, som vid avgång ur postverkets tjänst efter 1943 års utgång finnes icke böra erhålla pension enligt kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst (fr. o. m. den 1 juli 1947 motsvarande kungörelsen den 30 juni 1947 [nr 490]), må av generalpoststyrelsen tilldelas årligt understöd. Enligt nämnda bestämmelser, vilka tillkommit efter riksdagens beslut, må årligt understöd tilldelas allenast den, vars tjänstetid uppgår till minst 25 år; dock må undantagsvis och särskilt när vederbörande därjämte antingen före eller efter sin tjänstetid tjänstgjort i annan egenskap vid postverket understöd beviljas, även om tjänstetiden är kortare.

Med hänsyn därtill, att Simonsson vid den tidpunkt, då han uppnådde en levnadsålder av 60 år, tillgodoräknade en anställningstid av endast 8 år och 5 månader och således bl. a. på grund härav icke kunde tillerkännas pension enligt summariska pensionsbestämmelserna samt det förhållande, att hans tjänstetid 16 år 4 månader icke berättigade honom till årligt understöd, beslöt generalpoststyrelsen den 20 januari 1949, att hans ovannämnda ansökan om pension icke skulle föranleda åtgärd.

Under åberopande av vad ovan anförts samt med hänsyn till de konsekvenser som ett riksdagens beslut att tillerkänna f. d. lådbrevbäraren B. I. Simonsson pension otvivelaktigt skulle medföra, får generalpoststyrelsen avstyrka bifall till föreliggande motion.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, fyller Simonsson icke förutsättningarna för erhållande av arbetarpension enligt de s. k. summariska grunderna eller årligt ålderdomsunderstöd enligt därom gällande bestämmelser. Med hänsyn till den jämförelsevis långa tid, varunder han utfört arbete för postverket, vill utskottet emellertid tillstyrka, att Simonsson, som lider av ögonsjukdom och befinner sig i behövande omständigheter, tillerkännes en gratifikation å 1 200 kronor i ett för allt.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionen II: 189, medgiva, att förre lådbrevbäraren Bror Israel Simonsson må tillerkännas en gratifikation av 1 200 kronor, att utgå av postmedel.

12:o) **Förra vagnstäderskan Olivia Charlotta Karlsson.** I motionen II: 3 hemställa fru *Torbrink* och herr *Johanson* i Kalmar, att riksdagen måtte bevilja förra vagnstäderskan Olivia Charlotta Karlsson, Kalmar, en årlig pension med belopp, som anses skäligt med hänsyn till det antal väl vitsordade tjänsteår, fru Karlsson haft vid enskild och förstatligad järnväg.

Av handlingarna inhämtas,

att fru Karlsson är född den 30 september 1883 och således 67 år gammal;

att hon varit anställd vid Kalmar järnvägar under tiden 3 maj 1933—30 juni 1940;

att hon efter nämnda järnvägars förstatligande varit anställd vid statens järnvägar under tiden 1 juli 1940—30 november 1950;

samt att hennes sammanlagda tjänstetid således utgör 17 år 6 månader 29 dagar, varav emellertid endast 10 år 4 månader 29 dagar infallit före 60 års ålder.

Utskottet. Enär av fru Karlssons sammanlagda tjänstetid allenast 10 år 4 månader 29 dagar och således icke föreskrivna 12 år infallit före 60 års ålder, är hon icke författningsenligt berättigad till erhållande av s. k. summarisk arbetarpension. Riksdagen har dock tidigare beviljat pension i med det nu förevarande likartade fall. Den väckta frågan är emellertid av beskaffenhet att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t, varför utskottet hemställer,

att motionen II: 3 icke må av riksdagen bifallas.

13:o) **Förre banarbetaren Otto Jönsson.** I motionen II: 273 hemställer herr *Björklund*, att riksdagen måtte besluta ett årligt understöd åt förre banarbetaren Otto Jönsson i Hässleholm att utgå under hans återstående livstid.

Av handlingarna inhämtas,

att Jönsson är född den 20 augusti 1883 och således 67 år gammal;

att han innehaft anställning vid statens järnvägars tolfte bansektion under tiden den 30 mars 1914—den 5 mars 1918;

att han den 1 februari 1916 till följd av jordras skadades under arbete å Hässleholms bangårds byggnadsområde, varvid han fick högra lårbenet avbrutet och erhöll ett större krossår i huvudet;

att av ett utav dåvarande överläkaren vid länslasarettet i Kristianstad J. A. Hedlund den 24 mars 1918 utfärdat intyg framgår dels att Jönsson på grund av berörda skada vårdades å nämnda lasarett från den 1 februari till den 1 april 1916 och utskrevs läkt men med en förkortning av höger

ben med ca 3 cm, dels ock att vid den 24 mars 1918 företagen undersökning av Jönsson — oavsett den förefintliga förkortningen av benet — ingen större olägenhet då ansågs förefinnas och inget framtida men av annan art ansågs vara att konstatera eller befara;

att enligt ett av järnvägläkaren C. Stabe den 5 juni 1919 utfärdat intyg Jönsson vid samma dag företagen undersökning varit behäftad med en tydlig atrofi av högra benets muskulatur, varjämte Jönsson klagat över kvarstående värk och styvhet i det skadade benet;

samt att Jönsson enligt av kommunalborgmästaren i Hässleholm den 30 januari 1951 utfärdat intyg åtnjuter folkpension med 1 230 kronor för år samt är invalid och för sin utkomst beroende av fortsatt understöd.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, järnvägsstyrelsen avgivit utlåtande och därvid anfört i huvudsak följande.

Vid verkställd utredning i ärendet har ingen ytterligare uppgift angående Jönssons anställning vid statens järnvägar eller statens järnvägsbyggnader kunnat återfinnas i hos styrelsen förvarade arbetarrullor. Enär Jönsson vid avgången från sin anställning vid statens järnvägar uppnått en levnadsålder av endast 34 år och då hans anställningstid i statens tjänst icke torde uppgå till mer än 3 år 11 månader 6 dagar, får styrelsen avstyrka bifall till motionen.

Utskottet. I likhet med järnvägsstyrelsen och på av styrelsen anförda skäl finner sig utskottet — jämväl med tanke på konsekvenserna — icke kunna tillstyrka, att på sätt i motionen hemställts Jönsson skulle beredas ett årligt understöd. Då emellertid omständigheterna i förevarande fall syntes utskottet ömmande, vill utskottet förorda, att Jönsson, som befinner sig i behövande omständigheter, tillerkännes en engångsersättning av 1 200 kronor i ett för allt. Ett beslut i sådan riktning synes utskottet i betraktande av föreliggande speciella förhållanden icke behöva verka prejudicerande.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionen II: 273, medgiva, att förre banarbetaren Otto Jönsson må tillerkännas en engångsersättning av 1 200 kronor, att utgå av trafikmedel.

14:o) Förre stenarbetaren Johan Vilhelm Larsson (*tilläggs pension*). I motionen II: 77 hemställer herr *Olsson* i Mellerud, att riksdagen måtte besluta öka förre stenarbetaren Johan Vilhelm Larssons, Vänersborg, nu utgående tjänstepension med belopp, som efter prövning av i motionen redovisade nytillkomna omständigheter kan befinnas skäligt.

Av handlingarna inhämtas,

att Larsson är född den 5 oktober 1883 och således 67 år gammal;

att han intill den 1 november 1943 innehaft olika statliga arbetaranställningar, bl. a. vid Götaälvsarbetena i Trollhättan, med en sammanlagd tjänstetid av omkring 15 år;

att han på grund härav fr. o. m. den 1 november 1943 tillerkänts pension jämlikt då gällande arbetarpensionsreglemente, vilken pension numera utgår med 948 kronor för år jämte rörliga tilläggsförmåner;

samt att han efter uppnåendet av 60-årsåldern varit anställd vid statens järnvägars tjugufemte bansektion under tiden den 7 juni 1944—den 19 december 1950.

Utskottet. Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, är Larsson tillförsäkrad författningsenlig tjänstepension på grund av den av honom intill 60-årsåldern innehavda statsanställningen. Det i motionen väckta förslaget avser att Larsson härutöver skulle beredas en tilläggs pension på grund av den av honom efter inträdet i pensionsåldern vunna återanställningen i statstjänst. Då emellertid anställning av sist omnämnda beskaffenhet regelmässigt icke är pensionsgrundande, kan utskottet av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna icke tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 77 icke må av riksdagen bifallas.

15:o) Kolonisten Olof Gustav Johansson. I motionen II: 185 hemställer herr *Holmberg*, att riksdagen måtte bevilja kolonisten Olof Gustav Johansson i Gransjö årlig pension med skäligt belopp.

Av handlingarna inhämtas,

att Johansson är född den 2 september 1887 och således 63 år gammal;

att han åren 1928—1944 utfört vissa skogsarbeten åt domänverket;

att han därjämte enligt egen uppgift samt uppgift av vederbörande jägmästare utfört skogsarbeten för kronans räkning under åren 1915—1928;

att han innehaft anställning som banvakt vid statens järnvägar under tiden 15 oktober 1910—1 oktober 1913;

samt att hans sammanlagda styrkta anställningstid i statens tjänst icke överstigit 11 år 8 månader.

Hos domänstyrelsen anhöll Johansson att komma i åtnjutande av pension.

Överjägmästaren i Nedre Norrbottens distrikt anförde, att Johanssons sammanlagda arbetstid i statens tjänst syntes avsevärt understiga den i 1947 års summariska arbetarpensionskungörelse stipulerade.

Genom beslut den 21 december 1948 fann sig *domänstyrelsen*, enär Johansson icke uppfyllde fordringarna för erhållande av pension, icke kunna bifalla framställningen.

Utskottet. Enligt utskottets mening har i förevarande ärende icke förebegrats utredning om statlig anställning i sådan omfattning, att pension av statsmedel bör ifrågakomma. Utskottet hemställer förty,

att motionen II: 185 icke må av riksdagen bifallas.

16:o) Skriftställaren, f. d. universitetslektorn Valdemar Langlet (*honnörs-pension*). I de likalydande motionerna I: 173 och II: 275, väckta den förra av herr *Lindblom m. fl.* och den senare av herr *Wirtén m. fl.*, har hemställt, att riksdagen måtte bevilja makarna Langlet en pension med belopp, som riksdagen finner skäligt.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen II: 275 följande.

Lektor Valdemar Langlet, som är född den 17 december 1872, har gjort sitt namn känt genom insatser på olika områden. Samtidigt med att han under de första tre decennierna av detta århundrade utövade journalistverksamhet gjorde han stora insatser i det frivilliga folkbildningsarbetets tjänst samt i organisationer med kontakter med utlandet. Sålunda var han sekreterare i Svenska turistföreningen 1907—1909, i Folkbildningsförbundet 1908—1910 samt i Föreningen Norden 1924—1928. Langlet arrangerade vidare ett antal resor för journalister i Sverige och utlandet. Under sin verksamhet har han hållit närmare 600 föreläsningar inom landet. 1932 tillträdde han befattningen som svensk universitetslektor i Budapest med en blygsam årlig ersättning av 1 500 kronor. Samtidigt upprätthöll han åren 1933—1945 viss tjänst vid det svenska generalkonsulatet och senare vid beskickningen i Budapest. Under denna tid bidrog han på ett mycket förtjänsfullt sätt till den kulturlivets blomstring, som ägde rum inom den skandinaviska kolonien i Ungern. Langlet arrangerade ett livligt utbyte av föreläsare, utställningar och konserter med skandinaviska inslag, och han stimulerade till utgivande av skandinavisk litteratur på ungerska och ungersk litteratur i de skandinaviska länderna.

Åren 1944 och 1945 var Langlet delegat för Svenska röda korset och ledde dess omfattande hjälpaktion i Ungern. Under denna för det ungerska folket så svåra tid gjorde Langlet och hans maka (född 1896 i Petersburg) utomordentliga humanitära insatser. En f. d. ministerialeksekreterare i ungerska inrikesdepartementet, László von Beökönyi, har skildrat Langlets insatser under dessa år i bland annat följande ordalag:

»Då nazisternas tryck började att hårdna i Ungern utnämndes han (Langlet) år 1944 till Svenska röda korsets delegat i Ungern.

I denna egenskap uppbyggde han inom mycket kort tid en väldig organisation med syfte att rädda människor och deras egendom undan nazisternas terror. Det var beundransvärt att bevittna den då 72-åriga mannens arbete, som bokstavigt talat pågick dag och natt, att se hur han upplät sitt eget hem och offrade varje spår av bekvämlighet för de förföljda, hur han besökte de olika ställen (de torde ha uppgått till ett 30- eller 40-tal) där Röda korset utövade sin välgörande verksamhet.

Men Langlets verksamhet var inte blott begränsad till Budapest. På olika ställen i provinsen ställdes gårdar — bland annat undertecknads gods — till Röda korsets förfogande, och Langlet fann även tid att inreda dem för Röda korsets räkning och besöka dem.

Undertecknad häktades av nazisterna den 1/12 1944 och kan därför inte yttra sig om Langlets insats efter denna tid. Men från alla, som kände hans verksamhet därefter, kan man höra att hans insats ytterligare intensifierades och att han med ständig fara för sitt eget liv visat ett enastående personligt mod under den nazistiska terrorn.»

Utom denna rent mänskliga hjälp kunde Langlet ställa flyktingar och förföljda under tillfälligt svenskt skydd genom utställande av skyddspass. Härigenom räddades stora skaror av människor, som hotades av nazisterna. Att Langlet för sin verksamhet på detta område mött viss kritik är inte

obekant. Kritiken gäller dock inte den mänskliga sidan av saken utan t. ex. om inte ett för stort antal svenska skyddspass utfärdades. När skolor av jagade människor under denna terrortid sökte sig till makarna Langlet, kanske det är förklarligt, om inte dessa ting sköttes så att de blevo invändningsfria från alla håll. Kvar står dock som ett odiskutabelt faktum den behjärtade och av stor offervillighet burna insatsen till nödställda människors hjälp, en insats som icke någon velat förringa.

Makarna Langlets insatser ha i Budapest hyllats bland annat genom att en gata och en skola bära Valdemar Langlets namn.

Svenska röda korset och utrikesdepartementet böra ha möjlighet att vitsorda ovanstående omdömen.

När nu makarna Langlet leva i vårt land under blygsamma ekonomiska förhållanden, synes det vara berättigat, att riksdagen genom en pension visar sin uppskattning av deras insatser i humanitetens tjänst.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *statskontoret* avgivit utlåtande och därvid anfört huvudsakligen följande.

Till skäl för motionerna ha åberopats dels Langlets anställning såsom svensk universitetslektor i Budapest och viss tjänst å svenska generalkonsulatet och beskickningen därstädes, ävensom verksamhet inom folkbildningsarbetet, dels ock makarna Langlets humanitära insatser i Ungern under och efter andra världskriget.

Vad först beträffar de åberopade anställningarna framgår att Langlet, som nu är 78 år gammal, först 1932 eller alltså vid 60 års ålder tillträtt befattning såsom universitetslektor och året därpå vunnit anställning å generalkonsulatet. Vid sådant förhållande föreligger icke sådana förutsättningar, som regelmässigt pläga uppställas för beredande av pension i särskild ordning åt statliga anställningshavare, vilka icke innehaft pensionsberättigande befattning. Huruvida den av makarna Langlet utövade hjälpverksamheten i Ungern varit av den art och omfattning, att understöd av statsmedel på denna grund bör ifrågakomma, undandraget sig i och för sig statskontorets bedömande. Ämbetsverket vill emellertid härvid erinra om den stora försiktighet, som bör iakttagas vid beviljande av statlig pension såsom uttryck av erkännande för en utom statens tjänst bedriven förtjänstfull verksamhet.

Utskottet. Såsom statskontoret framhållit, bör självfallet, med hänsyn till konsekvenserna i olika riktningar, stor försiktighet från statsmakternas sida iakttagas vid beviljande av s. k. honnörspensioner. Riksdagen har också hittills endast i undantagsfall plägat medgiva pension av statsmedel såsom uttryck för det allmännas erkännande för en utom statens tjänst bedriven samhällsgagnande eller i övrigt särskilt förtjänstfull verksamhet. Enligt utskottets mening synas emellertid lektor Langlets allmänt omvittnade insatser i humanitetens tjänst under och efter andra världskriget väl motivera, att riksdagen genom beviljandet av ekonomiskt understöd i förevarande fall giver ett uttryck för det allmännas uppskattning av och erkänsla för den av honom jämte hans maka utövade hjälpverksamheten. Det förtjänar även framhållas, att lektor Langlet tidigare under en följd av år verksamt bidragit till uppehållande av de kulturella förbindelserna mellan Sverige och utlandet.

I motionerna har föreslagits, att makarna Langlet gemensamt skulle tillerkännas en pension med skäligt belopp. Även med beaktande av fru Langlets insatser på förevarande område finner sig utskottet böra föreslå, att pension beviljas allenast åt lektor Langlet. Såsom skäligt pensionsbelopp vill utskottet föreslå 2 400 kronor för år, att utgå räknat från och med den 1 januari 1951.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 173 och II: 275, medgiva, att f. d. universitetslektorn Valdemar Langlet må, räknat från och med den 1 januari 1951, under sin återstående livstid från anslaget till Diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2 400 kronor.

17:o) **Lapptillsynsmannen J. O. E. Erikssons änka Ida Charlotta Eriksson.** I de likalydande motionerna I: 273 av herr *Axel Andersson* och II: 357 av fru *Sandström* har hemställts, att riksdagen måtte bevilja lapptillsynsmannen *Johan Oskar Emil Erikssons änka Ida Charlotta Eriksson* i **Kraddsele, Sorsele**, en skäligt änkepension eller årlig gratifikation.

Av handlingarna inhämtas,

att lapptillsynsmannen Eriksson avled den 17 september 1949 efterlämnande, förutom änkan, tio vuxna barn;

att han jämlikt beslut av 1943 års riksdag tillförsäkrats en årlig pension av 828 kronor;

att änkefru Eriksson, som är född den 20 juni 1892, enligt utfärdat läkarintyg på grund av högt blodtryck har sin arbetsförmåga väsentligt nedsatt, särskilt beträffande tyngre utomhusarbete;

att hon jämlikt undantagskontrakt är tillförsäkrad fri bostad med vedbrand och lyse samt vissa naturaförnödenheter, vilka förmåner närmast skulle motsvara full försörjning;

att hon åtnjuter avlöning för skötseln av **Kraddsele** telefonväxel med 600 kronor för år;

samt att enligt av kommunalnämndsordföranden i **Sorsele kommun** änkefru Erikssons barn icke f. n. kunna anses ha ekonomiska betingelser för att i väsentlig grad underhålla eller försörja henne.

Hos Kungl. Maj:t anhöll änkefru Eriksson att erhålla pension.

I häröver avgivet utlåtande anförde *statskontoret*, att då änkefru Eriksson icke kunde anses uppfylla de betingelser, som regelmässigt utgjorde förutsättning för erhållande av familjepension beviljad av riksdagen, ämbetsverket icke kunde tillstyrka, att åtgärder vidtoges för beredande av sådan pension åt henne.

Genom beslut den 21 april 1950 fann *Kungl. Maj:t* änkefru Erikssons ansökan icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet vill erinra, att frågor om beviljande av understöd åt efterlevande efter personer, vilka icke på grund av sin anställning tillförsäkrats rätt till statlig pension, generellt lagts i Kungl. Maj:ts hand, varvid tillika förutsatts att understöd må utgå efter behovsprövning. Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, har änkefru Erikssons pensionsfråga redan varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vid den prövning utskottet ägnat den nu föreliggande understödsfrågan har utskottet icke funnit skäl tillstyrka, att riksdagen genom särskilt beslut skulle tillerkänna änkefru Eriksson i motionerna avsett understöd eller gratifikation. Utskottet hemställer förty,

att motionerna I: 273 och II: 357 icke må av riksdagen bifallas.

18:o) Förra mästerlotsen Gert Carl Elfving's änka Emma Sofia Elfving. I de likalydande motionerna I: 148 och II: 276, väckta den förra av herr *Sunne m. fl.* och den senare av fröken *Wetterström* och herr *Bergstrand*, har hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att f. d. mästerlotsen Gert Carl Elfving's efterlämnade maka Emma Sofia Elfving må räknat från och med månaden efter den, under vilken maken avled, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension, motsvarande det belopp, som skulle utgått till henne, därest hon författningsenligt varit berättigad till familjepension.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen II: 276 i huvudsak följande.

F. d. mästerlotsen vid Norrköpings lotsplats G. C. Elfving avled den 4 januari 1948. Elfving, som var född den 23 mars 1865, hade avgått från sin tjänst med pension den 31 augusti 1925. Han hade antagits i lotsverkets tjänst den 14 juli 1887 och erhållit ordinarie befattning såsom lots den 14 november 1901. I denna egenskap hade han senast åtnjutit — förutom andel i lotspenningar — avlöning enligt lönegrad A 4 i löneplanen för ordinarie befattningshavare vid lots- och fyrstaten. Vid sin död efterlämnade Elfving hustru i andra giftet, Emma Sofia Elfving, som är född den 1 oktober 1881.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 januari 1948 hemställde Elfving's efterlämnade maka, under förmälan att hon författningsenligt icke ägde rätt till familjepension efter sin make, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande åt henne av dylik pension.

Därvid åberopade sökanden ett meddelande från lotsverkets enskilda pensionskassa, enligt vilket sökandens avlidne make genom delägarskap i kassan dels den 28 november 1889 och dels den 28 september 1895 berett sin hustru i första giftet rätt till viss änkepension samt att avgifterna för dessa delägarskap i vederbörlig ordning erlagts under respektive 20 och 15 år med tillhoppa 1 072 kronor 80 öre. Elfving's första hustru hade avlidit år 1919 och år 1921 hade han ingått nytt äktenskap med sökanden. Sökanden framhöll, att enligt vad hennes avlidne make i livstiden uppgivit hade han vid år 1921 hos lotsverkets enskilda pensionskassa gjord förfrågan erhållit det beskedet, att med hänsyn till hans höga ålder — 56 år — vid ingäendet av andra äktenskapet något delägarskap i kassan, som berät-

tigade henne till pension, ej kunde vinnas. Från pensionskassan hade emellertid sedermera upplysts, att något hinder för dylikt delägarskap icke förelåg. Enligt sökandens mening måste det förhållandet att hennes avlidne make under den relativt korta tid — fyra år — som vid ingången av dennes andra äktenskap återstod till hans avgång från befattningen vid lotsverket, icke erlade de avgifter till kassan, som erfordrats för att tillförsäkra sökanden rätt till änkepension, helt tillskrivas de av pensionskassan lämnade, missledande uppgifterna. I betraktande av vad sålunda anförts och med hänsyn till den långa tid, som äktenskapet varat, makens delägarskap i pensionskassan sedan 1889 och hans långa statstjänst ansåg sökanden det knappast skäligt att bli helt utan familjepension. På grund av sin ålder och sjuklighet kunde sökanden, som uppskattade sina tillgångar till cirka 25 000 kronor, icke genom förvärvsarbete bidra till sin försörjning.

Statskontoret framhöll i avgivet utlåtande, att Elfving berett sin första hustru rätt till änkepension i lotsverkets enskilda pensionskassa och därvid i vederbörlig ordning inbetalat avgifter med tillhoppa 1 072 kronor 80 öre men att han, sedan hon avlidit 1919, icke vunnit förnyat delägarskap för sökanden. Statskontoret framhöll vidare, att Elfving under åren 1928—1948 uppburit s. k. änklingspension från kassan med tillhoppa 3 606 kronor 66 öre eller alltså med avsevärt högre belopp än som motsvarade inbetalda avgifter. Statskontoret uttalade, att skäl saknades för att bereda sökanden pension av statsmedel, och avstyrkte bifall till framställningen.

Genom beslut den 18 februari 1949 fann Kungl. Maj:t ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Enligt vår mening kan det icke vara med rätt och billighet överensstämmande, att en änka efter en befattningshavare i statens tjänst skall förvägras pension under de omständigheter, som i förevarande fall äro för handen. Enligt vad vi inhämtat är vederbörande innehavare av en bostadslägenhet, för vilken den årliga avgiften utgör 1 200 kronor. Avkastningen å sökandens sparkapital, vilket kapital för närvarande uppgår till allenast cirka 19 500 kronor, förslår således ej ens till denna utgift. Ej heller synes den omständigheten, att maken under sin livstid uppburit s. k. änklingspension med ett begränsat belopp, böra inverka på frågan om änkepension. Härtill kommer att sökandens make, därest han erhållit riktiga uppgifter från pensionskassan, hade kunnat vinna delaktighet i kassan för sökanden. I anslutning till vad ovan anförts och då mästerlotsen Elfving hade en anställningstid av 38 år i statens tjänst torde fullgoda skäl föreligga för beviljande av en årlig pension av statsmedel åt änkefru Elfving.

Utskottet. I motionerna har anförts, att lotsverkets enskilda pensionskassa på sin tid skulle ha lämnat Elfving missledande uppgifter rörande hans rätt till nytt delägarskap i kassan efter ingående av det andra äktenskapet. I anledning härav vill utskottet framhålla, att enligt vad som framgår av ett utav ombudsmannen i kassan den 13 februari 1948 avgivet yttrande varken någon skriftlig förfrågan från Elfving angående rätt till nytt delägarskap i kassan inkommit eller än mindre något meddelande lämnats honom, att han icke skulle varit berättigad till nytt delägarskap. I nämnda yttrande har vidare upplysts, att bestämmelsen i det för kassan gällande reglementet därom, att rätt till inträde i kassan föreläge för varje vid lotsverket å ordinarie eller e. o. stat anställd person intill 55 års ålder, städe tolkats så, att kassans styrelse efter prövning i varje särskilt fall kunnat medgiva delägarskap även efter det sökanden, om han fortfarande kvarstått i tjänst,

överskridit nämnda ålder. Utskottet kan med hänsyn till vad sålunda blivit för utskottet upplyst icke dela motionärernas uppfattning, att Elfving's underlåtenhet att under den tid, som vid ingäendet av det andra äktenskapet återstod till hans avgång ur tjänst, erlægga avgifter till kassan för säkerställande av änkefru Elfving's rätt till pension skulle ha varit att tillskriva av kassan lämnade vilseledande uppgifter. Det framgår vidare, att Elfving under åren 1928—1948 uppburit s. k. änklingspension från kassan med avsevärt högre belopp än som motsvarat inbetalda avgifter. Vid angivna förhållanden finner sig utskottet sakna anledning tillstyrka, att riksdagen nu skulle — med avvikelse från vad Kungl. Maj:t i ärendet beslutat — träda hjälpande emellan genom beviljande av en särskild pension åt änkefru Elfving, vars ekonomiska ställning icke syntes utskottet särskilt ömmande.

Utskottet hemställer således,

att motionerna I: 148 och II: 276 icke må av riksdagen bifallas.

19:o) **Järnvägsarbetaren Frans Oskar Nordkvists änka Selma Kristina Nordkvist.** I motionen II: 184 hemställer herr *Holmberg*, att riksdagen måtte bevilja änkefru Selma Kristina Nordkvist i Svartbjörnsbyn årlig livränta eller pension med skäligt belopp.

Av handlingarna inhämtas,

att Nordkvist år 1912 omkom under tjänstgöring vid Porjusbanan;

samt att änkefru Nordkvist i anledning härav tillerkänts livränta jämlikt 1901 års olycksfallsförsäkringslag, vilken livränta före den 1 juli 1950 utgick med 27 kronor för månad men för tiden därefter bestämts att utgå med 33 kronor 75 öre för månad.

Utskottet. Det i motionen väckta förslaget avser, att änkefru Nordkvist skulle beredas ökade livränteförmåner eller ock pension med skäligt belopp. Även med beaktande av att de livräntor, vilka bestämts att utgå med tillämpning av äldre ersättningsgrunder, jämväl efter vidtagna regleringar merendels framstå som låga, synes en åtgärd i av motionären åsyftad riktning icke kunna vidtagas i ett enstaka fall sådant som det nu förevarande. Utskottet finner sig därför icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer således,

att motionen II: 184 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 april 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Gränebo, Iwar Anderson, Mannerskantz, Leander, Heiding, Gillström, fröken Andersson, herrar Sundelin, Näsström, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Edvin Thun och Söderquist; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmberg i Skövde, Bergström, Svensson i Grönvik, Wallentheim, Lindholm, Ståhl, Bergstrand, Åkerström, Thapper, fröken Elmén, herrar Andersson i Munkaljungby, Johansson i Mysinge och Hjalmarson.